

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Vita Et Institvto S. Ignatii Societatis Iesv Fvndatoris. Libri Qvinque

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1665

V. Legenda Christi, & Sanctorum vita, conuertitur ad Deu[m] Ignatius.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10840

tam efficacem ipsemet attulit, vt extra periculum, iacentem posuerit, non tam opinor in præmium religiosi; de quo paulo ante atrigi poematis, quàm quod sciri veller Apostolus sua interesse Ignatium viuere, cuius interitu sua Sedes propugnatores eximium, ducem fortissimum amissura esset Ecclesia. Hinc ergo dolor vanescere, instaurari vires, cibo stomachus refoueri, redire valetudo. Sed adglutinatio fractorum tot ossium quantumuis scita & diligens, tam esse fœlix non potuit, quin ex iis vnum deformi adpectu sub genu extaret, ac breuius altero crus illud remaneret. Ignatius, vt erat elegantiz imprimis curiosus, deformitatem hanc ferebat tam impatienter vt eam cruciatu quouis corrigi cuperet: ad hoc ed venit, vt nudatam denuo carnibus, ossis illius protuberantiam secari iusserit, cruris deinde breuitatem machina ferrea quotidie ad mensuram alterius distendi, nequam, incessus inæqualis speciem præferret. Vbi sanè memoratu digna mentis inflexæ constantia, cum enim chirurgi prænunderent osse resecando, incidendisque carnibus cruciatum iri longè acerbius quàm esset vsquam in vita expertus, tantùm abest vt resiliat, quin expedito iam in oculis ferro ne ligari quidem sustinuit, vt solent alioqui maximè animosi, quorum, in similibus, virtus, naturæ satis non imperat, & motus etiam perleues, non leue periculum inferunt. Incidi tamen & secari tam æquali vultu, & tam immobilis passus est, ac si ferrentis saxum, non corpus viui hominis scalperetur. Fuit hic Ignatio animus sui adhuc amore deliranti, suæque martyrio vanitatis: neque tamen profusus fructu in posterum caruit: nam præter vberem fœdendi materiam, relegenti stultitiæ veteris errores præbitam, extimulauit deinceps hominem ad quæuis ardua in Dei gloriam, ne plura studio placendi hominibus quam Deo, ab se facta, atque tolerata exprobrantibus ossibus proderet.

V.
*Legenda
 Christi, &
 Sanctorum
 vita, conuer-
 titur ad Deū
 Ignatium.*

Dignus tanto ciue non erat mundus, nataque mens ad sublimiora funditus interibat; nisi, omissis quæ cœperat, assurgeret altius quàm quo sua illum desideria leuarant. Gloriosius aliud spectabat seruata Ignatio vita, quamuis enim gratia interdum, velut miraculo, homines nihili ad magna adhibeat, vbi tamen capacibus animis sese infuderit, credas illam vires geminare, & ausus haud quaquam triuiales generosis moliri consiliis. Collatum Ignatio à B. Petro beneficium id modo egerat, vt donatam sibi diuinitus vitam agnosceret quidem, eius in melius formandæ quo teneretur titulum nondum attenderet. Quare dum lentius ex crure postremum resecato confanescit, fallendo tempori, & discutiendo tædio, repetebat animo vanitatis pristinae simulacra, vtque Patri Gonzales familiari suo postea fassus est, totus erat in confingendis vrbaniarum nugis, quibus nobiles fœminas in sui traheret admirationem, interque illas vnam præcipuè, quam gerebat pridem animo impressam, & cuius ducendæ quanto spem nullam dabat conditio celsior, tanto maius vt fieri solet eius ambiendæ studium inflammabat. Sed ne istud quidem laxamentum inane, in quo integras horas hærebat defixus, illam satis dici totius solidam nauisam sorbebat; & illa denique vigilantis perpetua, in vno somnia, fessam mentem fastidio opplebant. Sua ergo figmenta vt interpungeret alienis, librum aliquem ex iis poposcit, qui per artificiosi mendacij mirabi

mirabiles exitus, & varietatem fabulæ sic oblectant vt sibi legentem suffu-
rentur vixque sentienti, curas, & tædium adimant. Verum Dei omnino, nutu
factum, vt qua in domo talium copia librorum passim occurrebat, ne vllus
quidem tunc diligenter quærenti, vllò vsquam in angulo se daret. Duos fortè
fors bona obrulit, sed longe diuerso ab iis qui expectabantur argumento.
Landolfi Carthusiani alter, de vita Christi Iesu; alter verò de Sanctorum
gestis Castellano vterque idiomate. Ad eos itaque legendos, magis quod alij
deessent, quàm quod pietas suaderet, oculos adiecit. At enim diuina, cum
multo aliter sapiant quàm caduca; palatum, licet nec syncerum nacta, nec
bene comparatum, suum tamen quoddam huic dulce affundunt cuius primo
mox sensu quicquid terrenum est insulsus sapit. Legere itaque cum volup-
tate Ignatius, quod ante ne aspectu quidem, nisi molesto dignaretur; ac mi-
rari primum summopere, quàm duris, & prolixis pœnis viri sancti, quàm
crudè in propria corpora sæuissent; Exin Deo agente in se ipse tacitis cogi-
tationibus redire, & ex se quæreret, cur non & sibi tantumdem animi, quan-
tum & illis ad eadem foret? Huic dura silex pro lecto est; ille catena fer-
rea stringit latus, & nudis carnibus cilicium adprimit, precando alius
noctes ducit, alius multorum dierum longa ieiunia, crudis herba-
rium radicibus, & frigida soluit; est qui se viuum spelunçæ cauo condit;
qui peregrinatur ad ignota loca, & nudus hyemes, pluuias, solemque perpe-
titur. Erant hi forsitan ex ære facti, aut ex scopulis nati, qui nihil sentirent,
dolerent nihil? aut si mei fuere similes, cur idem non postero quod & ipsi?
Vixere casti, intra corporis, lutum; spreuere honores, & quicquid in saeculo
eminet, prognati licet nobili sanguine, & magnos spiritus ab initio sortiti
cumque omnibus egerent, contenti adedò hac sorte; totque in ærumnis tam
alacres hanc vitam traducebant, vt possessione aliqua ingentis boni necesse
fuerit illos hæc infima calcare. Venam profecto fugebant quandam suauita-
tis incognitæ, quæ vitam condiret tot cruciatibus amaram. At hæc nisi vsu
intelligi non valent, expertique dumtaxat ea norunt? hem igitur quid si &
ipse pœnitentis cultu, nudus pedes, catena præcinctus in sacco compaream?
si me ludibriis hominum, & sannis exponam? Quid si semota in heremo
solus, Deo soli ac mihi posthac viuam? si pulpam hanc miseram vexando
edomeo, partemque nominum disuam quæ peccando infelix contraxi? quo-
potest mundus stipendio me sibi auctorare? aut ego ab illo quid tantum
sperare? vtrumne aliquid, quod non iusto cariùs, aut emptum doleam; aut
me velociùs interiturum sit, si tamen hoc ipsum assequi potero: si quanta
vt mundo placerem perpeti libuit, Dei causa pati maluissim; quantum inter
sanctos nunc locum tenerem? ad hoc ergo si nihil præterea opus est, per
me vnum stabit quominus eo-perueniam: his incensus curis, ad legendum
redibat; inde nouis subinde illuminatus flammis, ad eam quæ post secura
est sensum mutationem parabatur: qua in re dignum admiratione, quam ab
Ignatio nec supremæ, tunc horæ metus vrgens, nec adspectabilis B. Petri
præsentia; nec probè cognitum receptæ ab illo valetudinis donum, vitæ mu-
tationem extorserat: hanc piorum librorum simplici lectitatione ab eo sta-
bilitatem

bilitam: iisce libris in eius animum penetrauit Deus, & lucem intulit, ad quam sua cum sanctorum gestis, studiisque componens, displicere sibi vehementer coepit, & cupere ardentem in virum alterum recudi: Sic magnum quondam Augustinum, quem nec lachrymae sanctae matris, nec fidorum preces amicorum, nec Ambrosij flexerant rationes, breuis domuit S. Pauli locus, totumque Christo dedit. Ea vis est sanctorum librorum, & latet is vigor in eorum verbis quibus arcanos legentium animos alloquitur Deus, ut saepe momento in sanctos euadant, quamuis vel otio leuando, vel ut Beato Ioanni Columbino euenit, ex nonnulla etiam indignatione. Hinc iure omnino societas debuit (quod & haecenus praestat) laborum suorum partem non minimam scribendis, vulgandisque addicere, quae ad promouendam facerent pietatem siue arte hac admodum potenti, animarum saluti quod maxime agit: profutura, siue gratum Deo animum testatura, reddituraque nonnullam gratiam, quod eo Patre nata sit, qui piis ex libris renatus, primos ex iisdem ad progignendam ipsam spiritus duxerit. Haudquaquam tamen victoria conuersi ad Deum Ignatij, vno ictu stetit. Reducens ab libro oculos, reuelleret mox etiam mentem sexcenti daemones contendebant, redibat ardor genij militaris, recurrebant sperati honores quos praecipue deperibat, voluptatum trahebant illecebrae quibus ille flos aetatis potissimum capitur, verum praeter ceteris animum reuocare diceret & risus, quos erat de se hominibus daturus, iterum enim per ora, scriptaque omnium, ut primum aliqua mutatae vitae indicia ederet, Ignatium Loyolam amissa Pampelona, impatientem iam publici factum, ne agnosceretur, heremita se regere, ignauiae suae vituperia & lannas non ferre, abdidisse se sylvarum recessibus, & viuientem cauernis sepelisse, sic partim pellectus, partim exterritus, nec resistendo par cedebat sibi ipsi, non damnans quidem susceptum propositum, sed veterem ducens deliciarum, & gloriae saluam, post Paulum vero meliorem instinctus cogitatione librum resumebat in quo seipsum quem perdere coeperat, rursus recuperans, repetebat simul priores impetus, & nouis accinctus viribus, ac noua in luce, mentem in Deo aegram obfirmabat, rediturus in hostem valentior: elusas pia lectione impressiones, & machinas denuo iterantem, quae boni, prauique consilij alternae vices, aliquamdiu tenuerunt, dum eodem ex libro toties, mutatae vitae idem versans, tundensque propositum id denique excudit, victorque tandem in ipso Deus, ipseque in Deo, perpetuum statuit, & quia, ut semper animaduersum est, ea fingebatur Ignatij sanctitas, quae magis ratione, quam incitatione animi ageretur, voluit ipsius iudicio Deus, quae constituebat ab eo exigi; ergo eius animum aduertit ut ex obseruatis diligenter affectuum momentis conficeret, quoties Deo inseruire, vitamque aggredi quam postea tenuit, siccam & asperam decreuisset; roties solitum decreta haec subsequi mentis quoddam serenum, iis delibatae solatiis nihil ut praeterea cuperet, sed impleretur penitus alta pace cordis intima occupante; quod ex caducis mundi delitiis, nec poterat, nec sibi vnquam, senserat contigisse, at cum vice versa reuolueretur in priores nugas, fingeretque se optatum apicem diuitiarum, & gloriae, voluptatumque prehensisse; haesisse hinc animo sequacem eius consilij maeorem, & inquietam amaritudinem. Praeterquam quod etiam cernebat, quidquid sibi dulce, venire ab terrenis posset, cum vir,

prima

prima in cute fufum, folidum animi non peruadat, nunquam defideriis ex-
plendis par fore. Ita probe ratiocinantem, ac fidum interpretem feipfum fibi
adhibebat, dum iis fe tædij ac triftitiæ vocibus moneri sentiebat: In ferendo
de legendis rebus iudicio, harendum non effe in fucio quem præferunt, fed
profpiciendum quò definant, opponendâque in lance altera, quas in di-
fcefſu relinquunt miferias, cum iis bonis quæ fecum videntur aduentu ſuo
inuehere. Quis cæcus non videat, æterna quanti ſint præ iis quæ fluunt cum
tempore? ac demus, faſtigium attingas fœlicitatis illius auido ambitu cogi-
tata, nedum meritis paranda; quid inde? cum vt maximè fida ſit, ad ſepul-
crum, nec vltra comes ſit iturai, nde qui ea fruebatur præter infelicem eius
memoriam, aliud fecum ad inferos nihil refert, niſi ſoluenda æternum no-
mina, æternum exigenda. Hi ſenſus nouitium diuinorum rudem, tunc qui-
dem confiruarunt, & concepti de mutanda vita tenacem propoſiti fecerunt,
poſt verò perſpicaciorum accelfu luminum, claraque intelligendi vi, affectus
contrarios metoris, & lætitiæ relegens, ex diuerſo boni malique ſpiritus
impulſu conſequi ſolitos, pro certa regula habendum ſtatuit, poſſe quemlibet
motuum quibus agitatur, authorem iis quieſcentibus, cuiusmodi fuerit bo-
nus, an malus, diſcernere ex conditione affectuum quos menti impreſſos
reliquerint. Dei enim eſt tranquillum, alacrem, ac mirè lætum; dæmonis è
contrariò, tristem, conturbatum, & ſibi ſimilem tenebricoſum efficere.

Iam erat Ignatio fixum illos ſequi viuendo, quorum egregia virtute, de-
forme ſuum damnari ſentens, ſe ipſum horruerat; reſtabat tam vario ex vi-
tæ genere in iis effulgente, exemplum ſumeret, quod ſibi promptius ad imi-
tandum eſſet; in quo illi non fuit diu deliberandum, vt qui magno ardore
ad ſacrum, cilicium, & ſpeluncæ rupem; ad noctes orando peruigiles, ſom-
nos nuda in humo carpendos, carnem catena, inedia, itineribus frangen-
dam, ſe rapi ſentiret, & modis omnibus diuexandam, ſeu vitæ conſcius an-
teactæ delere lacrymis, ipſoque ſanguine admilla ſatagebat; ſiue quod noua,
nascensque pietas, ſanctimonix medullam, ſummamque virtutis in excru-
ciando corpore ſtatim ponit; aut fortè quod ſolet recens ad Deum conuerſio
ſuſcepti feruoris cuiusmodi habere laxamenta, quibus ſe diuina gratia
opportune coapat, vt novos homines ab ſui & ſenſuum amore diuellat,
quem voluntariæ corporis afflictationes præcipuè impugnant. Hæc animo
voluens, dum conualeſcit Ignatius, nequaquam vt antea tempus inſumere
percurrendis tantum Chriſti Ieſu, cuiusque Matris ſanctiſſimæ, & beatorum
geſtis; ſed imitandi iam cupidus, ſeligere ex iis maximè heroica quibus pro
exemplari, vteretur, eadèmq; referre in quaternionem trecentis conſtantem
foliis, diligentia ſingulari, & eleganti charactere; neque hic debet vt leue,
omitti, magnæ pietatis argumentum, modus ipſe illa adnotandi, reueren-
tia nimirum quædam, & aſtimatio eorum quæ ſibi deinceps factis expri-
menda colligebat: rarus enim hæc tam illuſtria parum decore atramento
ſcribi, varios ad hoc colores adhibebat & Virginis quidem laudes eximias
cæculo; Chriſti autem minio pingebantur, Sanctorum aliis colotibus aliæ,
pro cuiusque gradu pulchrioribus, aut minus præſtantibus, vt eminere magis
B minùſve

VI.

Primus Ignatij ad pietatē ardor, concutitur demum ſe deuotum ſe deuotum Deo, viſendam ſe illi B. V. præbet, ſingulari dono caſtimitia illum ornatur.